

MUSZYNA

Miasto ogrodów

LEGENDA

- drogi główne; drogi drugorzędne;
drogi gruntowe; ścieżki
- numery dróg krajowych
- kolej; stacje kolejowe; tunel
- wyciąg narciarski; kolej linowa
- Poprad rzeki; mosty drogowe; mosty; potoki
- Bucznik 669 968 szczyty; przełęcze; lasy
- zabudowa; rezerwat przyrody
- granica gminy, granica państwa
- znakowane szlaki turystyczne
- znakowane szlaki o charakterze lokalnym
- szlaki narciarskie; szlaki konne;
szlaki rowerowe; ścieżki dydaktyczne
- ruiny zamków; pomnik przyrody;
figury kwiatowe
- kościół; kościoły w dawnych cerkwiach;
kapliczki
- boiska piłkarskie; poczty; przystań spływu
- schroniska; pola biwakowe; pokoje gościnne
- platforma widokowa; punkty widokowe;
wiaty dla turystów
- przystanki autobusowe; parkingi; restauracje
- przychodnie lekarskie; apteki; bankomaty
- źródła mineralne; pijalnie wód mineralnych;
źródło mineralne - pomnik przyrody

MUSZYNA

PLAN MIASTA

skala 1:10 000

MUSZYNA

Miasto ogrodów

Miasto Ogrodów – tak w dwóch słowach można opisać Muszynę, jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się w ostatnich latach kurortów uzdrowiskowych w Polsce. To malownicze miejsce, położone na południu kraju przy granicy ze Słowacją, ma ponad 725 lat historii i tradycji. Kraina pięknych krajobrazów **1**, niebywanych atrakcji oraz obszar posiadający wiele interesujących zabytków, w tym jeden wpisany na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO **3**. Ziemia muszyńska do dziś kryje w sobie tajemnice z przeszłości. Świadczą o tym pozostałości dawnego Państwa Muszyńskiego (inaczej zwanego Kressem lub Kluczem Muszyńskim) istniejącego w latach 1391-1781. Baśnie, legendy o zamierzcztych czasach, opowieści o zbrojnikach, tajemniczych lochach i niezmierzonych skarbach ukrytych w różnych miejscach Muszyny towarzyszą od wieków mieszkańcom i przyjezdnym.

Muszyna słynie ze znakomitych wód mineralnych wykorzystywanych już w XVIII w. Każdy kuracjusz czy strudzony podróżnik bezpłatnie i do woli może się w nich rozsmakować. Tutejsze wody zachwycą bogactwem smaku, ilością cennych pierwiastków i minerałów. Są na tyle istotnym aspektem życia Muszyny, że co roku na początku sierpnia organizowany jest tutaj „Festiwal Wód Mineralnych” **2**. Festiwal cieszy się ogromną popularnością zarówno wśród kuracjuszy, jak i mieszkańców.

Muszyna zachwycą wieloma atrakcjami oraz oferuje możliwość ciekawego spędzenia czasu o każdej porze roku. Bardzo dobrze wyposażona baza sportowa miasta sprawia, że każdy pasjonat aktywnego wypoczynku znajdzie tutaj coś dla siebie: począwszy od nowoczesnych, wielofunkcyjnych boisk, kortów tenisowych **4**, basenów **5**, placów zabaw **6**, skateparku **7**, zorbingu, torów do łucznictwa i paintballu, a skończywszy na jeździe na nartach, quadach, skuterach, elektrycznych hulajnogach, trikkach i skki-trikkach.

Muszyna szczyci się szczególnymi walorami przyrodniczymi i zdrowotnymi. Uwagę turystów w całej gminie przyciągają barwne kwietniki tworzące przeróżne kształty **8**. Unikatowe osobliwości natury w skali kraju i Europy stanowią niemałą atrakcję dla osób odwiedzających to górskie miasteczko. Można się z nimi zapoznać, korzystając z blisko 140 km oznakowanych szlaków turystycznych. Na szczególną uwagę zasługują rezerваты: Hajnik, Żebaczce, Uroczysko czy Las lipowy Obrożyska (przez który prowadzi ścieżka dydaktyczna). Warte zainteresowania są także pomniki przyrody: Czarna Młaka – górski staw w środku lasu **9** czy mofeta – miejsce zimnej ekshalacji wulkanicznej złożonej głównie z dwutlenku węgla **10**.

Wysoki standard opieki medycznej, nieskazitelnie czyste powietrze Popradzkiego Parku Krajobrazowego, górski klimat oraz nowoczesna infrastruktura turystyczno-uzdrowskowa potęgują wrażenia osób przyjeżdżających tutaj dla doznania ciszy, spokoju i wytchnienia od pędu codziennego życia. Idealnym do tego miejscem są muszyńskie ogrody.

Geneza ogrodów

Od zarania dziejów człowiek szukał bezpiecznego, przyjaznego miejsca pełnego ciszy, spokoju, wytchnienia i wolności od stresogennych czynników. Miejscem oferującym wszystkie te aspekty od zawsze były ogrody. Na przestrzeni wieków w różnych kulturach i religiach można spotkać liczne przykłady wspaniałych ogrodów. Pierwszym z nich jest Eden – rajski ogród przedstawiany w religii chrześcijańskiej, kolebka ludzkości, gdzie pierwszym ludziom niczego nie brakowało. Miejsce to jednak zostało przez nich utracone. Kolejnym przykładem ze starożytności jest jeden z siedmiu cudów świata – Wiszące Ogrody Semiramidy, zbudowane na przełomie VII i VI w. p.n.e. na polecenie wielkiego króla Nabuchodonozora II. Podarował je żonie, Amytis, która po przyjeździe do Babilonu bardzo tęskniła za bujną zielenią ojczyzny – Medii. Zwisające z tarasów pnącza zakrywały mury, co sprawiało wrażenie, że rośliny zawieszono w powietrzu. Do ich nawadniania używano wody z Eufratu, dostarczanej na poszczególne poziomy za pomocą przemyślnego systemu kanałów i drenów. Innym przykładem poszukiwania bliskości z naturą są święte gaje. Miejsca tworzone już w starożytności wyłącznie dla kapłanów lub druidów umożliwiały bezpośredni kontakt z naturą czy duchami przodków. Do dzisiaj w Indiach w Ghatach Zachodnich istnieje jeszcze ponad 200 świętych gajów!

Współcześnie, w dobie wszechobecnego stresu, pędu życia, a także braku zielonej przestrzeni publicznej miejsca oferujące ciszę i spokój są na wagę złota.

Muszyna – miasto ogrodów nie od dziś...

Historia Muszyny jest bardzo długa i ciekawa, stanowiła także temat niejednego opracowania. Pierwsza pisana wzmianka o Muszynie pochodzi z dokumentów z 1288 r., w których Wysz z Niegowici herbu Półkozic zapisał swoje dobra, w tym także Muszynę, biskupstwu krakowskiemu. Od tego czasu ziemie te były we władaniu biskupów krakowskich aż do rozbiorów Polski. Muszyna wraz z 35 wsiami stanowiła tak zwane Państwo Muszyńskie.

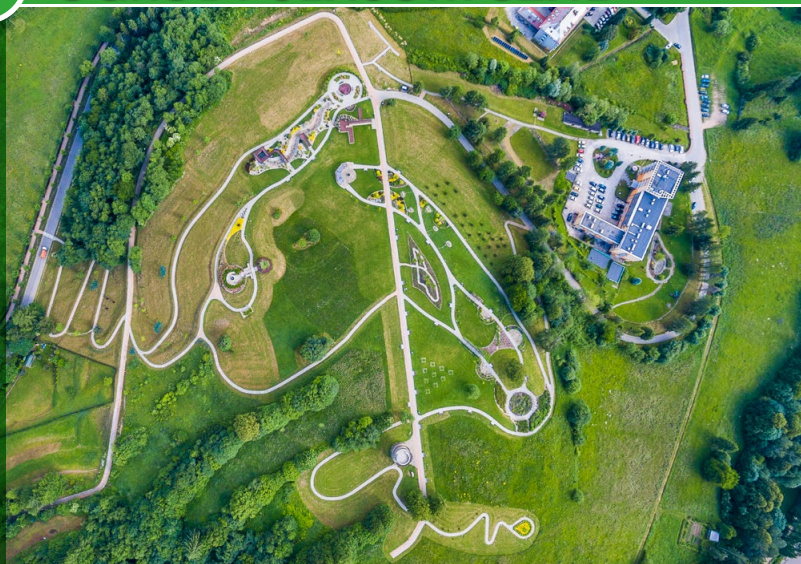
Duchowni z Krakowa przyjeżdżali w te strony do swojej letniej rezydencji, której pozostałości jako ruiny zamku po dziś dzień górują nad miastem **11**. W ostatnim czasie rozpoczęła się rewitalizacja zamku i konserwacja zachowanych ruin.

Pierwsze znaczące ogrody w Muszynie powstały w XVII w. W 1636 r. w Muszynie gościł Biskup Zadzik i prawdopodobnie już podczas tej wizyty podziwiał muszyńskie ogrody.

Wzmiankę na temat ich rozmieszczenia znajdujemy dwukrotnie w biskupich inwentarzach. W dokumentach z 1645 r. pojawia się informacja, że położone były one przy dworskim alkierzu od strony kościoła, a z 1732 r. pochodzi opis altanek oraz wzmianka o ogródku ziołowym i sadzie. Pozostałości ogrodów dworskich są jeszcze widoczne na planie katastralnym z 1846 r., gdzie łatwo można zauważyć geometryczne wzory klombów przy muszyńskim dworze **12**. Niestety, ogrody nie przetrwały do dziś, ale być może niebawem będzie można podziwiać ich rekonstrukcję.

Po blisko dwóch wiekach przetrwał za to w Muszynie zwyczaj zakładania ogrodów. Początkiem XXI w. powstały tu Ogrody Sensoryczne, Magiczne i Biblijne. Stanowią rozpoznawalny znak Muszyny – Miasta Ogródów i są niemałą atrakcją regionu, bardzo licznie odwiedzaną przez turystów.

OGRODY SENSORYCZNE

Lokalizacja: Aleja Zdrojowa w Muszynie, dzielnica uzdrowiskowa Zapopradzie

Zwiedzanie: bezpłatne – ogólnodostępny park zdrojowy

Wejście: od ul. S. Mściwujewskiego, powyżej sanatoriów uzdrowiskowych (dogodne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich lub rodzin z dziećmi), a także od strony pijalni wody mineralnej Antoni (wejście schodami na szczyt Suchoj Góry)

Warto wiedzieć:

- w ogrodach znajduje się specjalna wiata wypoczynkowa, gdzie można rozpaść ognisko **13**
- Teren ogrodów objęty jest zakazem wprowadzania psów z wyjątkiem psów przewodników.
- W ogrodach sensorycznych nowożeńcy mogą posadzić drzewko miłości. Szczegółowe informacje w tym zakresie można uzyskać w Urzędzie Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna.

Walory lecznicze kontaktów z naturą wysoko cenił już Hipokrates, uważany za ojca medycyny. Według niego „medicus curat, natura sanat” - „lekarz leczy, natura uzdrawia”. Z czasem udowodniono, że kontakt z naturą (bierny lub nawet tylko wizualny) zmniejsza stres, odpręża, wywołuje pozytywne emocje, a nawet przyspiesza proces rekonwalescencji i zmniejsza ilość przyjmowanych środków przeciwbólowych.

Ogrody Zmysłów, inaczej zwane Ogrodami Sensorycznymi, są jeszcze mało rozpowszechnionym w Polsce pomysłem przystosowania parków nie tylko do odpoczynku na łonie natury, ale przede wszystkim do celów terapeutycznych i edukacyjnych (także dla osób niewidomych). Z ogrodów sensorycznych może korzystać każdy, niezależnie od stanu zdrowia i wieku. To sprzyjające relaksowi, pełne ciszy i spokoju miejsce. Muszyńskie ogrody sensoryczne zaprojektowane są tak, by w zintensyfikowany sposób oddziaływać na wszystkie pięć zmysłów: węch, wzrok, dotyk, słuch i smak. Oprócz funkcji poznawczej poprzez zabawy edukacyjne pomagają w budowaniu więzi interpersonalnych.

Ogrody są w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wózków dziecięcych: wygodne parkowe ścieżki ułatwią spacer, a tablice informacyjne poszczególnych stref są dostępne także dla niewidomych (wiadomości w alfabecie Braille'a **16**).

Ogrody Zmysłów w Muszynie podzielone są na siedem stref.

Strefa zdrowia **14** – znajdują się tutaj różnorodne urządzenia do ćwiczeń na świeżym powietrzu. Wymagają niewielkiego nakładu siłowego, dzięki czemu są chętnie używane przez większość odwiedzających, w szczególności przez osoby starsze. Ćwiczenia w siłowniach

plenerowych **15** wspomagają efekty kinezyterapii (leczenia ruchem): wpływają m.in. na wzmocnienie mięśni brzucha, kończyn górnych i dolnych, a także obręczy barkowej, grzbietu i klatki piersiowej. Niektóre z ćwiczeń zwiększają giętkość i sprawność stawów, relaksują mięśnie grzbietu, lędźwi i pasa biodrowego. Inne wzmacniają układ sercowo-naczyniowy i oddechowy, pobudzają krążenie krwi, udrażniają kanały limfatyczne poprzez akupresurę i zapobiegają wypadnięciu krążków międzykręgowych. Stosowanie ćwiczeń w siłowniach plenerowych wpływa na utratę tkanki tłuszczowej i ogólną poprawę kondycji organizmu. Urządzenia do ćwiczeń usytuowane są wśród barwnych klombów i ogródków skalnych **17** utworzonych z róż, tawu, żywotników, świerków, klonów i grabów. Ćwicząc w tym miejscu, nie tylko doświadczymy niebywałych wrażeń wzrokowych, ale także zażyjemy czystego powietrza. Siłownie plenerowe w Ogrodach Sensorycznych nie są jedynymi w uzdrowisku. W kurorcie są jeszcze cztery inne, zlokalizowane u podnóża wzgórza zamkowego wzdłuż potoku Szczawnik **18**, a także w centrach miejscowości Szczawnik **19** i Milik **20**.

Strefa zapachu **21** – na tym obszarze rośliny dobrane są w taki sposób, by natężenie zapachów było jak najbardziej intensywne, a różne bukiety łączyły się w niepowtarzalne kompozycje aromatyczne. Zapachy pobudzają wyobraźnię i silnie wpływają na emocje. Dla osób niewidomych ta część ogrodu będzie skondensowanym zielnikiem – w celach poznawczych i dydaktycznych będą mogły dotknąć każdą roślinę, rozetrzeć w palcach liście bądź płatki dla uzyskania ukrytego w nich zapachu olejków eterycznych. Wśród hiacyntów, lilii, świerków, jodeł odnajdziemy tutaj kuchenne przyprawy: wonny tymianek, szatwę, miętę, czosnek. Rozpoznawanie zapachów będzie świetną zabawą edukacyjną dla każdego.

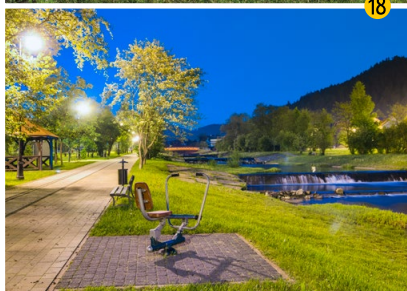
Strefa dźwięku **23** – warto się tu zatrzymać i wsłuchać w szum drzew, świergot ptaków, szmer wody ze strumienia **22**, chrzęst żwiru pod nogami. Wszystkie materiały zostały dobrane tak, aby intensyfikować tworzące się wokół nas dźwięki. Nawet znajdujące się w pobliżu drzewa i krzewy dobrane tak, by wabić tu ptaki, śpiew których potrafi oderwać od pędu codziennego życia. Dla spotęgowania wrażeń słuchowych wystarczy zamknąć oczy. Zmysł wzroku odpowiada aż w 80% za całość percepcji człowieka, przyćmiewając pozostałe zmysły. Ciekawym doświadczeniem może być wizyta w tym miejscu wieczorem, kiedy w większym stopniu organizm będzie musiał polegać na pozostałych zmysłach. Trzask łamiącej

18

19

20

21

22

23

się pod stopami gałęzi lub odgłos czyichś kroków, za dnia w ogóle niezauważane, teraz zyskają na znaczeniu.

Strefa zapachowo-dotykowa 24 – w tej części ogrodu wykorzystujemy równocześnie zmysł dotyku i węchu. Rośliny dobierano tak, by przyciągały różnorodną fakturą, kształtami liści i kwiatów oraz bogactwem zapachów. W pogodne dni można poczuć na ciele przyjemne ciepło promieni słonecznych, przerywane delikatną bryzą. Wystarczy zamknąć oczy i wziąć głęboki oddech, by przenieść się w zupełnie inny, pełen feerii zapachów świat. Soczysta zieleń traw zachęci do zdjęcia butów, co pozwoli odpocząć zmęczonym nogom, poczuć nagrzaną ziemię i trawę, ścielącą się pod nimi niczym najbardziej wykwintny dywan, który delikatnie łaskocze wszystkie receptory na stopach. Właśnie dlatego to miejsce jest chętnie wybierane na rodzinne pikniki.

Strefa smaku 26 – rosną tu krzewy i drzewa owocowe, co pozwala na obserwację rocznej vegetacji roślin. Oprócz ich podziwiania w czasie owocobrania można tu rozkoszować się smakami owoców – czereśni, porzeczek 27, malin, jabłek, owoców aronii, orzechów laskowych. Kosztowanie tutejszych roślin jadalnych, owoców i ziół może wywołać istną burzę smakową na podniebieniu.

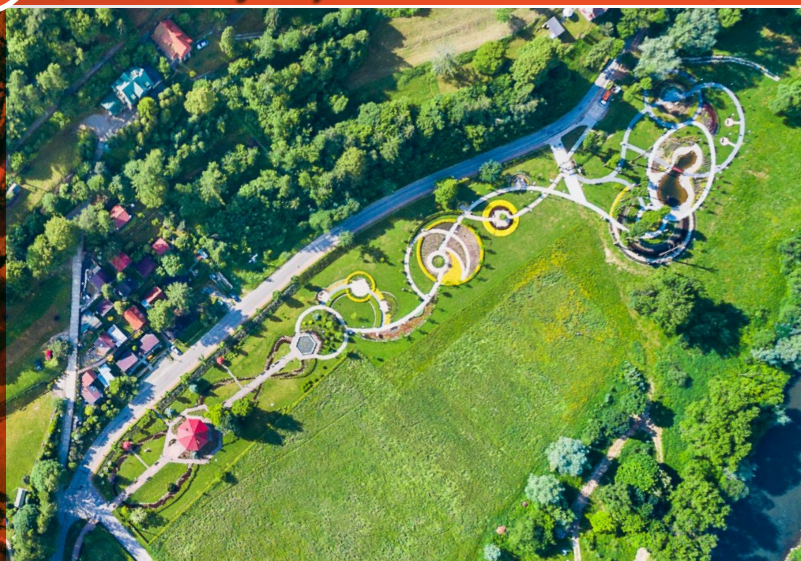
Strefa wzroku – przenika całe ogrody, tworząc mozaikę pięknego, naturalnego krajobrazu Popradzkiego Parku Krajobrazowego, jak i potęgę ludzkiej myśli i chęci podporządkowania sobie sił natury przez człowieka. Czerpiąc przyjemność ze spaceru po ogrodach, można stymulować wzrok szeroką paletą barw. Oczy ucieszą kompozycje kolorowych kwiatowych dywanów, wśród których znajdują się okazy nektarodajne, przyciągające motyle, pszczoły i inne owady. Ze szczytu wieży widokowej 28 rozciąga się panorama na ruiny muszyńskiego zamku, barokowy kościół w centrum miasta czy magiczne ogrody ze stawami rekreacyjnymi i pijalnią wody mineralnej Antoni. W sprzyjających warunkach pogodowych można zobaczyć imponującą panoramę na Tatry 25, częściowo leżące już po stronie Słowacji, z którą graniczy Muszyna.

Strefa Afrodyty 29 – to ostatnia i zarazem najmłodsza strefa w ogrodach zmysłów. Jej patronką jest grecka bogini miłości, Afrodyta, która symbolicznie ze swej amfory podlewa rajskie jabłonie, sadzone tutaj przez pary nowożeńców 30 (zarówno polskich jak i zagranicznych). Muszyńskie drzewka miłości są symbolem dobrobytu, szczęścia i rozkwitającej miłości młodych. Z roku na rok

drzewek przybywa, zapewne za jakiś czas las Afrodyty będzie dawał cię i schronienie przed upałem kolejnym pokoleniom. Te ze specjalnych kłódek **31** dowiedzą się, kto był fundatorem drzewek.

MAGICZNY OGRÓD (nazwa zwyczajowa OGRÓD MIŁOŚCI)

Lokalizacja: Aleja Zdrojowa w Muszynie, dzielnica uzdrowiskowa Zapopradzie przy pijalni wody mineralnej Antoni
Zwiedzanie: atrakcja ogólnodostępna, przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich lub rodzin z dziećmi

Wejście: od strony pijalni Antoni

Parking: ok. 200 m za pijalnią parking dla samochodów osobowych; przy pijalni możliwość zawrócenia dla autokarów

Warto wiedzieć:

- Nieopodal ogrodów przebiega niebieski szlak pieszy do Legnawy na Słowacji – czas przejścia ok. 1,5 godz. w jedną stronę.
- Woda mineralna w pijalni Antoni jest bezpłatna i udostępniana do własnego naczynia (możliwość nabycia kubków jednorazowych w pijalni). Pijalnia czynna jest sezonowo **od maja do sierpnia** (poniedziałek-piątek w godz. 10.00-17.00, w soboty, niedziele i święta w godz. 12.00-18.00), **we wrześniu** (poniedziałek-piątek w godz. 10.00-17.00, w soboty, niedziele i święta w godz. 12.00-17.00) oraz **w październiku** (poniedziałek-piątek w godz. 10.00-16.00, w soboty, niedziele i święta w godz. 12.00-16.00).

36

33

Magiczny Ogród 32 33 również nazywany **Ogrodem Miłości** do złudzenia przypomina ogrody greckie lub rzymskie. Wchodząc do niego, można poczuć się niczym antyczny Perseusz wkraczający do ogrodu Meduzy pełnego ludzkich posągów. Na powierzchni ponad 27 tys. m² usytuowanych jest 10 figur z piaskowca przedstawiających muzy, bogów greckich, a także pory roku. Wśród nich szczególnie interesująca jest rzeźba jesieni, do złudzenia przypominająca Dionizosa **34** – boga wina, dobrej zabawy i atrakcji (których w Muszynie nie brakuje). Pośród urokliwych alejek spacerowych górują na piedestałach posągi Adonisa **35** – ukochanego Afrodyty **36**, bóstw umierania i odradzania się przyrody; Hebe – żony Herkulesa i zarazem bogini młodości; Talii **37** – córki Zeusa, muzy komedii; Antiope **38** – kochanki Zeusa, dziewczyny wyjątkowej urody; a także Kaneforę **39** z koszem kwiatów i owoców na głowie. Bujna roślinność, szmer płynącego strumyka, kojące zmysły wonne kwiaty, a także stawy rekreacyjne umilają chwilę relaksu i wyciszenia w tym magicznym miejscu. Szczególnie przyjemnie jest tutaj wieczorem **40**. Świetlne iluminacje, gejzery w stawach oraz muzyka świerszczy niczym liry satyrów stwarzają niepowtarzalny nastrój z antycznej sztuki. Ogród wzbudza ogromne zainteresowanie turystów i kuracjuszy, którzy z ciekawości tłumnie przybywają do tego muzeum sztuki na świeżym powietrzu. W ogrodzie można też spotkać artystów, którzy czerpią z twórczej atmosfery tego miejsca. To jakiś gitarzysta zagra serenadę dla swojej ukochanej albo skrzypek przeniesie słuchaczy w świat liryki lub malarz, niczym bóg czasu, Chronos, uchwyci swym pędzlem ulotne piękno chwili. Może właśnie dlatego ludzie nazwali to miejsce Ogrodem Miłości. Są tutaj jeszcze dwa magiczne miejsca, które koniecznie trzeba odwiedzić. Pierwsze z nich to staw złotej rybki **41**, którą można dostrzec z drewnianego podestu. Ujrzawszy złotą rybkę, można jej wyznać najskrytsze marzenia z nadzieją na ich spełnienie. Innym zwyczajem jest wrzucenie monety do ogrodowej fontanny **42**, co ma gwarantować uśmiech fortuny bogów do darczyńców.

Lokalizacja ogrodów nie jest przypadkowa. Rozciągają się od pijalni wody mineralnej Antoni, gdzie narodziła się historia Muszyny jako uzdrowiska. Choć o muszyńskich źródłach wspominał już XV w. Jan Długosz, pierwszy odwiert wody mineralnej wykonano dopiero w 1929 r. Odkrycie wód szybko doprowadziło do budowy łaźniek mineralnych i pijalni w sąsiedztwie szybu. Rok później Muszyna wstąpiła w poczet Związku Uzdrawisk Polskich. Nastąpił szybki rozwój uzdrowiska. Brzegi Popradu były wypełnione letnikami i kuracjuszami, którzy zażywali kąpiele słonecznych i rzecznych. Powstała piaszczysta plaża z leżakami i wiklinowymi koszami. Całe Zapopradzie wypełniała mu-

zyka z pawilonu muzycznego. Wybuch II wojny światowej zahamował rozwój uzdrowiska, część obiektów zdrowotnych z czasem została rozebrana. Dzisiaj Zapopradzie zyskało zupełnie nowy wygląd i infrastrukturę, a tłumy gości świadczą o jego wyjątkowych walorach.

Obecną pijalnię wody Antoni ⁴³ wzniesiono w 2001 r. Tutejsza woda ma intensywny smak, jest bogata w magnez i inne pierwiastki, pozytywnie wpływa na przemianę materii i funkcjonowanie wielu narządów wewnętrznych. Wspomaga leczenie chorób układu trawiennego, nerek i dróg moczowych, a także chorób dolnych dróg oddechowych, reumatologicznych, osteoporozy, otyłości i niektórych chorób alergicznych. To woda lecznicza i jej spożywanie w dużych ilościach należy skonsultować z lekarzem.

Konstrukcja ogrodów składa się z przestrzeni otwartych, dzięki czemu ich spora część w ciągu dnia jest dobrze nasłoneczniona, z czego chętnie korzystają turyści, zażywając kąpieli słonecznych. Helioterapia – metoda leczenia promieniami słonecznymi została udowodniona na początku XX w., a jej odkrywca, duński lekarz Niels Ryberg Finsen, otrzymał nagrodę Nobla. Za pomocą promieni słonecznych możliwe jest łagodzenie dolegliwości skórnych. Ponadto słońce doskonale działa na układ nerwowy. Dzięki słońcu czujemy przyływ energii, jesteśmy bardziej szczęśliwi i zadowoleni, a także w naszym organizmie wytwarza się witamina D3, niezbędna do jego prawidłowego funkcjonowania. Dlatego też w pogodne dni zaleca się spacerować lub relaksować na świeżym powietrzu. W Muszynie helioterapię wykorzystywano już w pierwszej połowie XX w. Dla osób, które przed słońcem wolałyby się schować, idealne będą ławki wypoczynkowe ukryte wśród drzew obok szemrzącego strumyka.

OGRODY BIBLIJNE

OGRODY BIBLIJNE

Lokalizacja: ul. Kościelna 64 w Muszynie

Zwiedzanie: bezpłatne od maja do października, od wtorku do niedzieli (niedziela dniem ciszy bez oprowadzania) w godzinach 10.00-18.00. Zwiedzanie z przewodnikiem o pełnych godzinach. Grupy zorganizowane proszone są o wcześniejsze zgłoszenie pod numerem tel. 694 902 963 www.muszynskieogrodybiblijne.pl

Warto wiedzieć:

- Ogrody znajdują się na poświęconej ziemi, na terenie parafii, zaleca się więc zakrycie ramion i kolan.
- Ogrodowe alejki wyłożone są kamyczkami, dlatego doradza się użycie wygodnego obuwia.
- Teren ogrodów objęty jest zakazem wprowadzania zwierząt.
- Zwiedzających prosi się o ograniczenie korzystania z telefonów komórkowych.
- Możliwość fotografowania.
- Korzystanie ze źródła wody mineralnej „Maryja” jest możliwe w godzinach otwarcia ogrodów, woda udostępniana bezpłatnie.

Ogrody Biblijne są ⁴⁴ adaptacją Objawienia zawartego w Piśmie Świętym i poprzez kompozycje roślin, krajobrazu i instalacji architektonicznych w wyrazisty sposób przekazują artystyczną wizję Słowa Bożego. Ukazują sceny zawarte w Starym i Nowym Testamencie. W ogrodach można spotkać kompozycje roślin znanych z kart Biblii oraz występujących w Jerozolimie lub Palestynie, od średniowiecza zwaną Ziemią Świętą. Muszyńskie Ogrody Biblijne są czwartym i zarazem największym w Polsce tego typu obiektem. Swoją powierzchnią obejmują 1,2 ha i są miejscem szczególnej bliskości z religią. Dla osób innego wyznania stanowią ogród spacerowo-botaniczny z kompozycją roślin i krajobrazu Ziemi Świętej. Przebywający w nim turyści mogą zapoznać się z roślinnością Palestyny, Izraela, a także suchym i surowym krajobrazem pustyni, jaki towarzyszył ludziom za czasów Chrystusa.

Muszyńskie Ogrody Biblijne zostały podzielone na pięć stref tematycznych. Pierwszą z nich jest Ogród Historii Zbawienia. Ukazuje dzieje od narodzin świata aż po jego kres zawarty w apokalipsie św. Jana. Drugą strefą jest Ogród Krajobrazów Biblijnych. Zawarte w nim kompozycje prezentują geografie Ziemi Świętej, a także wybrane elementy gospodarki rolnej za czasów biblijnych. W kolejnej części ogrodu można zapoznać się z nauką proroków, których rolą było niesienie ludziom Bożego, Mesjańskiego przesłania. Dalej urządzono zakątek dla dzieci. Ostatnią

strefą jest Ogród Zakochanych. Jego kompozycja i teksty biblijne mają sprzyjać edukacji religijnej i kontemplacji połączonej z miłym spędzaniem czasu.

Podróż po Ogrodach Biblijnych zaczyna się przy rajskiej bramie **45**. Jest strzeżona przez jednego z cherubów – skrzydlatego anioła z potyskującym mieczem, który pilnuje drogi do drzewa życia, co przedstawia płaskorzeźba w zwieńczeniu bramy, jaka symbolizuje przejście ze świata ludzkiego, profanum, do świata boskiego – sacrum. Oznaczenia użyte w kompozycji bramy nie są przypadkowe: okrąg i kwadrat wpisane w siebie symbolizują boską doskonałość koła i przyziemne aspekty ujęte w sztywnej bryle kwadratu. Wyptywające strumienie są metaforą wody życia, która daje moc istnienia dla ogrodu i ludzi poprzez zanurzenie w Słowie Życia. Litery z alfabetu greckiego Alfa i Omega to nawiązanie do słów: „Jam jest Alfa i Omega, Mówi Pan Bóg, który jest, który był i który przychodzi, wszechmogący” (Ap 1,8). Brama w religii chrześcijańskiej ma wielkie znaczenie i często pojawia się w Piśmie Świętym, by wspomnieć tu choćby słowa Syna Bożego – Jezusa Chrystusa „Ja jestem bramą. Jeżeli ktoś wejdzie przeze Mnie, będzie zbawiony” (J, 10, 1-21).

Ogród Historii Zbawienia **46**

Główna część Muszyńskich Ogródów Biblijnych, zwana Ogrodem Historii Zbawienia, zbudowana jest na planie kwadratu o wymiarach 40x40 m. Liczba czterdzieści jest często wspominana w Biblii przy okazji ważnych wydarzeń: m.in. 40 dni postu Jezusa na pustyni, 40 lat wędrówki Narodu Wybranego przez pustynię, 40 dni oblegania obozów izraelskich przez Goliata, 40 dni wielkiego potopu czy wreszcie 40 dni, jakie upłynęły od zmartwychwstania Jezusa do zstąpienia Ducha Świętego. Liczba ta odwołuje się do różnych wydarzeń – radosnych, smutnych, dramatycznych, chwalebnych, chwil głębszej refleksji, ale i walki. Podobnie jak ludzkie życie, które składa się z całej gamy wydarzeń. Ogród Historii Zbawienia został podzielony tematycznie na cztery części: „Stary Testament”, „Życie i działalność Jezusa”, „Zmartwychwstanie Jezusa i Jego ostatnie pouczenia” oraz „Listy Apostołów”. By poznać biblijną historię zbawienia zgodnie z chronologią zawartą w Piśmie Świętym, należy kierować się numeracją poszczególnych aranżacji (od 1 do 63). Nie jest to jednak konieczne, bo jak Biblię można czytać od dowolnie wybranego wersu, tak i w Ogrodach Biblijnych swoją podróż można kontynuować wybierając własną ścieżkę.

W części dotyczącej Starego Testamentu zwiedzający mogą się zapoznać m.in. z historią Noego, Abrahama, Jakuba, Mojżesza czy dziejami Narodu Wybranego podczas

niewoli egipskiej. Ciekawą kompozycją jest także zawarcie przymierza Boga z ludźmi poprzez podarowanie im dekalogu przechowywanego w Arce Przymierza 47. W tej części znajduje się też Świątynia Króla Salomona 48, której model jest wykonany w skali 1:12. Dużym zainteresowaniem cieszy się interaktywna rzeźba przedstawiająca przejście Narodu Wybranego przez Morze Czerwone 49, które rozstąpiło się dla nich podczas ucieczki przed Egipcjanami. Przechodząc wśród dwóch ścian symbolizujących „stół wód po prawej i po lewej stronie”, uruchamia się orzeźwiający strumień wody, pokrywający konstrukcję. Szum wody pozwala odczuć chwile grozy opisane w Księdze Wyjścia.

Kolejna część Ogrodu Historii Zbawienia dotyczy życia i działalności Jezusa. Rozpoczyna się Jego narodzinami, co symbolizuje gwiazda betlejemską z „warkoczem”, na którym zapisane są imiona przodków Chrystusa 51. Jej zwieńczeniem jest kamienny żłobek nawiązujący do narodzin Boga na ziemi. Innymi tematami tej części ogrodu są: chrzest Jezusa, Jego 40-dniowy post na pustyni, wybór 12 apostołów oraz cuda, jakich dokonywał. Charakterystycznym elementem tej ścieżki jest rzeźba nawiązująca do Przypowieści o Synu Marnotrawnym 52, a która przypomina o wielkim miłosierdziu Boga.

Trzecia część Ogrodu Historii Zbawienia nawiązuje do Zmartwychwstania Jezusa i Jego ostatnich pouczeń. Znajdują się tu m.in. krzyż w kształcie bramy symbolizujący Gólgotę 50, gdzie ukrzyżowano Jezusa, grootę, w której spoczęło Jego ciało oraz rzeźba zmartwychwstania Syna Bożego 53. Ciekawą aranżacją jest wieczerzyk, w którym został zesłany na apostołów Duch Święty. Wydarzeniu temu towarzyszyły ogniste języki, które spoczęły nad każdym z apostołów przekazując im dary Ducha Świętego: mądrość, rozum, radę, męstwo, umiejętność, pobożność i bojaźń bożą. Dwanaście płomieni w wieczerzyku symbolizuje apostołów podczas zesłania Ducha Świętego. Trzynasty płomień umieszczony nad bramą odnosi się do Maryi, która jako Matka Kościoła, trwała z apostołami na modlitwie, oczekując Ducha Świętego.

Ostatnią, czwartą, część Ogrodu Historii Zbawienia tworzą fragmenty z Listów Apostolskich. Przedstawione cytaty są zaledwie niewielką częścią bogactwa nauk apostołów i stanowią zachętę do dalszej kontemplacji i poszukiwań możliwości ich zastosowania w codziennym życiu.

W centrum Ogrodu Historii Zbawienia znajduje się rzeźba będąca artystyczną wizją Apokaliptycznej Świątyni „Nowego Jeruzalem” 54 opisanej w apokalipsie św. Jana: „I ukazał mi rzekę wody życia, lśniącej jak kryształ, wypły-

wający z tronu Boga i Baranka. Pomiędzy rynkiem Miasta a rzeką, po obu brzegach drzewo życia rodzące dwanaście owoców – wydające swój owoc każdego miesiąca – a liście drzewa służą do leczenia narodów” (Ap 22,1-2).

Ogród krajobrazów biblijnych

Składa się z trzech prostokątów łącznie tworzących kwadrat – symbol ziemskiej działalności człowieka. Pierwsza część przedstawia suchy, surowy krajobraz pustyni wypełniony ostrymi i niedostępnymi skałami **55**, urwiskami i głębokimi korytami rzek, które zapełniają się wodą w czasie pory deszczowej. Roślinność jest tu uboga i rzadka, a życie w takim miejscu z pewnością nie należy do łatwych. Pustynie zajmują ponad połowę obszaru Ziemi Świętej, więc nic dziwnego, że w Biblii często występują opisy z nimi związane. Słowo pustynia w Piśmie Świętym występuje prawie 400 razy. Obszar ten jest do czasów współczesnych miejscem życia i pracy pasterzy. Ogrodowa aranżacja pustyni została stworzona tak, aby zobrazować kilka przypowieści Jezusa. Wśród nich warto wspomnieć tę o zagubionej owcy **56**: „Któż z was, gdy ma sto owiec, a zgubi jedną z nich, nie zostawia dziewięćdziesięciu dziewięciu na pustyni i nie idzie za zgubą, aż ją znajdzie? A gdy ją znajdzie, bierze z radością na ramiona i wraca do domu. Sprasza przyjaciół i sąsiadów i mówi im: Cieszcie się ze mną, bo znalazłem owcę, która mi zginęła. Powiadam wam tak samo w niebie większa będzie radość z jednego grzesznika, który się nawraca niż z dziewięćdziesięciu dziewięciu sprawiedliwych, którzy nie potrzebują nawrócenia” (Łk 15,3-7).

Przez środek ogrodu **57** meandrami płynie miniatura rzeki Jordan i Jeziora Galilejskiego (zwanego też Jezioro Genenezaret lub Tyberiadzkim). Przy jego brzegu zakotwiczona jest łódź, co jest nawiązaniem do cudownego połowu ryb podczas objawienia się Jezusa po zmartwychwstaniu. Rzeka płynie aż do ujścia do Morza Martwego – akwenu wodnego, którego lustro wody znajduje się w najniższym punkcie ziemi. Poziom zasolenia wód Morza Martwego jest tak wielki, że niemalże nie ma w nim życia roślin i zwierząt. Postój w tej części ogrodu to swoista lekcja geografii. Wzdłuż rzeki rozlokowane są ważne miejsca wymieniane w Biblii: Betlejem, Beer-Szeba, Dan, Nazaret, Kafarnaum, Kana Galilejska, Jerozolima, Jerycho, Sychem, Sodom i Gomora, Sarepta, Emaus, Betania. Są również góry: Góra Błogosławieństw, Nebo, Karmel, Tabor i Synaj.

Trzecia część ogrodu krajobrazów odnosi się do rolnictwa Izraela w czasach biblijnych. Było ono dobrze rozwinięte, a produkty rolne były z powodzeniem eksportowane do innych krajów, czego potwierdzenie znajduje się w starożytnych dokumentach handlowych.

W ogrodzie przedstawione są urządzenia do tłoczenia oliwek i winogron. Tłoczenie oliwek ⁵⁹, w przeciwieństwie do winogron, wymaga większego nacisku np. poprzez ciężki kamień poruszany przez człowieka lub zwierzę. Tłoczenie winogron odbywało się w urządzeniu wykutym w skale lub zbudowanym z połączonych zaprawą kamieni, składające się z dwóch pojemników ⁵⁸. Do górnego wsypywano winogrona i deptano je bosymi stopami. Użytkowany w ten sposób sok sączył się do dolnego pojemnika, skąd po odstaniu był przelewany do naczyń. Jako zbiór i tłoczenie winogron jest przedstawiony sąd ostateczny w Apokalipsie św. Jana: „I rzucił anioł swój sierp na ziemię, i obrął grom winorośli ziemi, i wrzucił ją do tłoczni Bożego gniewu – ogromnej. I wydeptano tłocznię poza miastem, a z tłoczni krew wytrysnęła, aż po wędzidła koni, na tysiąc i sześćset stadiów.” (Ap 14,19-20). W ogrodzie na poletkach uprawiane są cztery gatunki pszenicy, dwa gatunki jęczmienia, sorgo, proso, a także warzywa i zioła. Wszystkie rośliny posiadają swoje opisy ⁶¹ i cytaty z Biblii.

Winnica Pańska i Nauka Proroków

W ogrodach urządzono kilka aranżacji odnoszących się do rolnictwa z czasów biblijnych. Wznosi się tutaj kamienna wieża strażnicza ⁶⁰, jakie często stawiano przy winnicach. Pełniły one funkcje schronienia dla osób doglądających winnicy i zarazem punktu obserwacyjnego przed złodziejami lub dzikimi zwierzętami. W dolnych partiach wieży znajdowały się miejsca do leżakowania wina, gdyż panowała tam stała temperatura, odpowiednia do tego procesu. Tutaj też można zaobserwować różnice w sposobie hodowli winogron w Europie i na Bliskim Wschodzie. Na terenie Ziemi Świętej było trudno o budulec, jakim jest drewno. Dlatego też jako podpory dla pnączy winogron używano kamieni. Dawało to wielorakie korzyści. Kamień, który się nagrzewał od słońca powoli oddawał swe ciepło roślinie, łagodząc tym samym duże spadki temperatury nocą. Z kolei rano na kamieniach pojawiała się rosa, którą mogły wchłaniać pnącza.

Naprzeciw winnicy znajduje się część ogrodu poświęcona prorokom i ich proroctwom mesjańskim. Przedstawiono tu fragmenty Pisma Świętego należące do 16 proroków: Izajasza, Jeremiasza, Ezechiela, Daniela, Abdiasza, Amosa, Ozeasza, Michesza, Sofoniasza, Nahuma, Habakuka, Aggeusza, Zachariasza, Malachiasza, Joela i Jonasza. Znajduje się tutaj także źródło wody mineralnej ⁶². Krystalicznie czysta woda bijąca ze skały przywodzi na myśl historię proroka Mojżesza. Podczas 40 letniej podróży Żydów przez pustynię do ziemi obiecanej zabrakło im wody. Lud zaczął się buntować, ale Mojżesz poprosił

o pomoc Boga. Zostało to opisane w Księdze Wyjścia: „Weź laskę i zbierz całe zgromadzenie, ty wespół z bratem twoim Aaronem. Następnie przemów w ich obecności do skały, a ona wyda z siebie wodę. Wyprowadź wodę ze skały i daj pić ludowi oraz jego bydłu.” „Następnie podniósł Mojżesz rękę i uderzył dwa razy laską w skałę. Wtedy wypłynęła woda tak obficie, że mógł się napić zarówno lud, jak i jego bydło.” (Lb 20, 8-11). Opowieść jest alegorią obfitości bożej łaski, ale odnosi się też do biblijnego przestania o wodzie życia, czyli Ducha Świętego. Co ciekawe, bijąca ze źródła woda jest bogata w dużą zawartość magnezu czyli tzw. pierwiastka życia. Dlatego warto spróbować jej ożywczego i wyśmienitego smaku. Źródło zostało odkryte w 2016 r., co zbiegło się z jubileuszem 400-lecia sprowadzenia z Katedry Wawelskiej do Muszyny figury Matki Bożej – Pani na Muszynie. Na cześć tego wydarzenia źródło zostało nazwane „Maryja”.

Dziecięcy Ogród Biblijny 63

To fragment ogrodu dedykowany dzieciom. Znajdują się tutaj duże klocki i piaskownica. Miejsce, gdzie najmłodszy wraz z rodzicami lub opiekunami mogą oddać się zabawie i katechezie. Przez kontakt z naturą i pięknem stworzenia mogą poznać ukryte w świecie objawienie naturalne i uczyć się w harmonii z naturą tworzenia nowego świata. Jezus szczególnie miłował dzieci, czego wyraz zawarty jest w jego słowach w ewangelii św. Marka: „Pozwólcie dzieciom przychodzić do mnie, nie zabraniajcie im, bo do takich należy królestwo Boże” (Mk 10,13-16).

Ogród dla Zakochanych 64

Ma kształt labiryntu z garbowego żywopłotu, którego docelowa wysokość to ok. 2 m.

W labiryncie jest tylko jedna ścieżka prowadząca do centrum ogrodu. Jest odniesieniem do podróży, jaką musi przejść każdy człowiek od narodzin aż do śmierci. W środku labiryntu znajduje się ryba utworzona z bukszpanu – symbol chrześcijan, ale też życia, płodności, narodzin i odrodzenia, czyli wszystkich aspektów związanych z narzeczeństwem, małżeństwem i rodziną. Prezentowane w ogrodzie fragmenty Biblii odnoszą się do „Pierwszych rodziców”, „Małżeństwa i odpowiedzialności”, „Wychowania dzieci”, i „Ufności w pomoc Bożą”.

Wszystkim zwiedzającym życzymy wielu duchowych i estetycznych przeżyć oraz wyrażamy nadzieję, że biblijne treści zawarte w tych ogrodach będą pobudzać do głębszego studiowania i poznawania wspaniałej księgi, jaką jest Biblia.

Wydawca:
Agencja Wydawnicza WiT s.c.,
tel. 18 446 44 70, wit@piwniczna.pl

Redakcja, tekst, mapy, skład:
Agencja Wydawnicza WiT s.c.

Korekta: Małgorzata Kotarba

Projekt graficzny: Szymon Seweryn

Zdjęcia: Tadeusz Ogórek, Dariusz Łomnicki, Szymon Seweryn,
Mirosław Hobora, Andrzej Klimkowski, Paweł Janik
Zdjęcie Pary Młodej: anyday.pl • tel. 731 011 696

Muszyna 2016

Copyright: Stowarzyszenie Klucz Muszyński
Wszelkie prawa zastrzeżone /
All rights reserved

ISBN 978-83-65346-07-0

STOWARZYSZENIE
KLUCZ
MUSZYŃSKI

 MAŁOPOLSKA

Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego
w ramach konkursu ofert z turystyki pn. Małopolska Gościinna

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

